

Nesouhlas se záměrem „Zbudování veřejné přístupné zajištěné lezecké stezky typu via ferrata na turistický vrchol Frýdlantského cimbuří“ v rámci zjišťovacího řízení podle zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, ve znění pozdějších předpisů.

KRAJSKÝ ÚŘAD LIBERECKÉHO KRAJE	
Číslo dopor. zaslanky:	Ukládací znak:
24 -07- 2015	
Přílohy:	Zpracovatel: <i>Jc</i>
Číslo:	

KULBP00VGG84

14. 7. 2015

Krajský úřad Libereckého kraje
Odbor životního prostředí a zemědělství:
U Jezu 642/2a
461 80 Liberec 2

Vyjádření k záměru „~~Zbudování veřejné přístupné zajištěné lezecké stezky typu via ferrata na turistický vrchol Frýdlantského cimbuří~~“ v rámci zjišťovacího řízení podle zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon).

Jako jizerskohorští lezci a přátelé přírody Jizerských hor vyjadřujeme nesouhlas s realizací via ferraty (dále jen VF) na Frýdlantském cimbuří.

Dle našeho názoru oznámení nevyhodnotilo dostatečně některé charakteristiky a negativní vlivy záměru na životní prostředí.

Předpokládaná návštěvnost 1 000 osob ročně je dle našeho názoru podhodnocená. V oznámení není uvedeno, z čeho tento předpoklad vychází, přičemž dle ústního sdělení oznamovatele je zdrojem dat vrcholová kniha VF Vodní brána v údolí Jizery nad Spálovem. Míra věrohodnosti tohoto údaje však závisí na důslednosti návštěvníků při zapisování. Nejedná se o sportovně či jinak skutečně významnou VF, což snižuje motivaci k provedení zápisu, přičemž důslednost zapisování opakovaných návštěv pak bude ještě nižší. Dle dostupných informací je VF Vodní brána navštěvována hojně a proto při větší kumulaci návštěvníků lze předpokládat, že se minimálně část z nich nezapiše už jen z časových důvodů. Proto se domníváme, že návštěvnost VF Vodní brána je ve skutečnosti významně vyšší, než se může jevit z vrcholové knihy, přičemž hodnověrný empirický průzkum pravděpodobně proveden nebyl. Vedle toho nelze tyto dvě VF klást na stejnou úroveň z hlediska jejich atraktivity. VF na Frýdlantské cimbuří je plánována v krajinně velkolepějším prostředí, nabízí mnohem delší lezeckou trasu, výrazně větší převýšení, větší expozici a v kombinaci s dalšími turistickými cíli Jizerských hor také turisticky hodnotnější túru. Z uvedených důvodů jsme toho názoru, že v oznámení předpokládaná návštěvnost není založena na relevantních faktech, a že návštěvnost VF na Frýdlantské cimbuří by ve skutečnosti byla významně vyšší. V důsledku toho by i negativní vlivy, hodnocené v oznámení jako zanedbatelné, nevýznamné, či mírné byly adekvátně větší. Při tom průměrná a maximální návštěvnost VF jsou zcela zásadní údaje pro vyhodnocení jejích vlivů na životní prostředí. Nezpochybnitelné hodnocení vlivu VF tedy bez přesnějších a podložených údajů o její potenciální návštěvnosti není dle našeho názoru možné.

Oznámení pomíjí kumulaci vlivu návštěvníků VF s vlivy vyvolanými ostatními turisty. V oznámení je uvedeno, že již v současné době dochází k poškozování vegetace i půdního krytu v okolí přístupové cesty na vyhlídku Frýdlantského cimbuří, přičemž zvýšený počet lidí pohybujících se ve vrcholové části Frýdlantského cimbuří by pravděpodobně tyto negativní dopady lidské přítomnosti zvýšil. Oznámení také neřeší další pohyb návštěvníků VF po jejím absolvování. Ti by měli v podstatě 3 nejpravděpodobnější možnosti, jak pokračovat, a to návrat po žluté a dále zelené turisticky značené cestě (dále jen TZC) do Bílého potoka, pokračování po hřebeni na Polední kameny (území NPR Jizerskohorské bučiny) a dále po žluté TZC, nebo návrat okruhem přes Ořešník, případně údolím Štolpichu (obě varianty územím NPR Jizerskohorské bučiny), do Hejnic. Přitom varianta návratu přes Ořešník, kde se vyskytují stejné druhy biotopů ovlivněných vrcholovým fenoménem, a tedy choulostivější na poškozování než např. níže ležící lesní porosty (obdobně u Poledních kamenů), je vysoce pravděpodobná, neboť nabízí unikátní výhledy na Frýdlantské cimbuří a absolvovanou VF. Vliv zvýšené návštěvnosti na území mimo vlastní trasu VF (sešlap, rušení, odpadky, ruderalizace) však není v oznámení vyhodnocen.

Zároveň v oznámení chybí hodnocení z hlediska absolutní míry přijatelné zátěže dotčených biotopů, druhů organismů a celého zvláště chráněného území, a tedy i vyhodnocení, zda VF a dopady s ní spojené již takovou mez, v kumulaci s dosavadní zátěží území, nepřekračují.

KRAJSKÝ ÚŘAD LIBERECKÉHO KRAJE	
Dopis:	23 -07- 2015
Číslo:	

Realizace VF také vyvolá nároky na parkování v místě nástupu na přístupové TZC, přičemž parkovací kapacita v pravděpodobných místech nástupu na zelenou a žlutou TZC je z tohoto pohledu krajně nedostatečná. S umístěním VF je tedy spojena nutnost vybudování parkoviště, případně komplikovaná situace s parkováním návštěvníků. Předpokládané dopady na dopravní situaci v Hejnicích a Bílém potoce, a to především ve dnech pracovního klidu, nejsou vyhodnoceny.

Dle oznámení dojde stavbou a provozem VF k poškození biotopu brusnicová vegetace skal a drolin v pásu o celkové délce cca 80 m a šířce cca 1 m. Sám zpracovatel oznámení však přiznává, že šíři a přesný průběh tohoto pásu nelze spolehlivě odhadnout, vzhledem k variabilitě pohybu návštěvníků VF. K tomu je nutno doplnit, že tento biotop se vyskytuje na velmi mělkých půdách, kde je po odstranění vegetačního krytu možné očekávat sešlap půdního horizontu až na skalní podloží. S ohledem na extrémní povětrnostní podmínky (expozice větru, vysoké úhrny srážek, výkyvy teplot) je zde pak vysoké riziko eroze zasahující záměrem přímo nedotčené části biotopu a tím ve výsledku významně větší rozsah jeho poškození. Brusnicová vegetace se zde vyskytuje často na strmých skalních plotnách (včetně trasy VF), kde již při malém zatížení (průchod 1 člověka) dochází k odtržení celé vrstvy vegetace včetně půdní substrátu, drženého převážně kořenovým systémem brusnice, od skalního podkladu. Odolnost biotopu proti mechanickému poškození je tedy minimální. Kromě toho lze předpokládat, že v chodeckých úsecích (částečně nejspíše i v lehkých zajištěných úsecích) budou návštěvníci odbočovat z přímé trasy z důvodu focení, sběru borůvek a vyprazdňování, což opět zvýší dopady na dotčený biotop – přímé poškozování rostlin a lišejníků, eroze půdy a skalního povrchu (povrchová vrstva je pomístně zvětralá a tedy drolivá), lokální změna chemismu půdy (vyprazdňování se po čase bude koncentrovat do soustavy „zákoutí“ na příhodných místech), znečišťování odpadky (pravděpodobně nejčastěji a hojně papírovými kapesníčky, obaly), riziko rozšiřování diaspor nepůvodních druhů. To povede k degradaci dotčených biotopů s možnými změnami v jejich druhovém složení, což přiznává i oznámení záměru.

Oznámení uvádí nález jedné stélky lišejníku drobnovýtrusky lesklé - *Pleopsidium chlorophanum* (v červeném seznamu klasifikován jako zranitelný) na konci trasy VF, přičemž jeho ohrožení se nepředpokládá vzhledem k mechanické odolnosti druhu. Uvedený druh má sice mechanicky poměrně odolnou, korovitou stélku, avšak jeho setrvání v místě, kudy projde nejméně 1 000 návštěvníků s pevnou obuví v průběhu tří měsíců, je při nejmenším značně nejisté. Zanedbat nelze ani riziko bezmyšlenkovitého odlupování čehokoli porůstajícího skálu, které se u lidí bohužel často vyskytuje. Z oznámení se zdá, že jde o jediný exemplář druhu nalezený při provedeném průzkumu Frýdlantského cimbuří, což by znamenalo, že jeho zničením zanikne celá lokální populace druhu.

Vliv na sokola stěhovavého je v oznámení hodnocen jako velice významný a negativní, protože je provoz VF navržen pouze v období srpen až říjen, čímž se negativní dopady záměru na uvedený druh sníží na přijatelné minimum. Uvedení VF mimo provoz má být provedeno odstraněním části jistícího lana, pravděpodobně v místě nástupu na VF. Vzhledem k charakteru terénu, který je tvořen mozaikou skalních výchozů, balvanů a lesem porostlých svahů, je však možné takové úseky obejít a na VF nastoupit ve vyšších partiích. Ačkoli by se v porovnání s řádným provozem jednalo pravděpodobně o významně nižší počet návštěvníků, i snížená intenzita rušení může za určitých okolností překazit hnízdění sokola. Nehledě na riziko zpřístupnění hnízdního stanoviště osobám, které by právě z toho důvodu VF navštívily.

Dále je záměr v rozporu s Plánem péče o NPR Jizerskohorské bučiny (dále jen Plán péče), který připouští rozšiřování sítě značených cest pouze v ochranném pásmu NPR. Jelikož VF bude veřejně přístupná, jedná se de facto o novou značenou turistickou cestu v jádrovém území NPR. Přímou v NPR Jizerskohorské bučiny (dále jen NPR) dává Plán péče možnost povolit vstup skupinám s „certifikovaným průvodcem Horolezectví“. VF však nemůže být považována za odpovídající této

části Plánu péče, neboť horolezectví má zcela odlišné charakteristiky – malý počet osob rozptýlený na velkém území oproti vysokému počtu osob koncentrovanému v úzkém koridoru v případě VF. Plán péče dále dává možnost k provozování horolezectví ve stávající intenzitě. Záměr při tom zavádí zcela nový rozměr pohybu po skalním terénu a proto nejen, že nezachovává stávající intenzitu horolezectví, ale přivádí do hor nový prvek významně zvyšující antropogenní ovlivnění skalních biotopů.

Povolení k provozování horolezectví v NPR vychází z dlouhodobé tradice horolezectví, které zde začalo již v 19. století, a vzhledem ke svému specifickému charakteru nemá významnější dopady na přírodu Jizerských hor. Jizerskohorské horolezectví také ctí vlastní tradice, které již samy o sobě jeho dopady na životní prostředí snižují. Dle Pravidel lezení v oblasti Jizerských hor (dokument schválen Českým horolezeckým svazem 5. 12. 1998) je mimo jiné zakázáno jakkoli měnit povrch skal; horolezec k výstupu používá pouze přírodní stupy a chyty; zajišťovací prostředky (fixní i vyjímatelné) musí být používány takovým způsobem, aby nepoškozovaly skálu; lano je určeno pouze k jištění a slaňování, při manipulaci s ním nesmí dojít k poškození skály; výstup se zajištěním shora je považován za nesportovní; trvalé jistící prostředky jsou určeny výlučně k jištění a slaňování, nikoli k usnadnění postupu; trvalé jistící prostředky osazuje prvovýstupce při prvovýstupu v nejnужnějších případech, kdy nelze jistit pomocí přírodních útvarů (tj. vyjímatelnými prostředky), a vzdálenost mezi nimi nesmí být menší, než 3 m; trvalé jistící prostředky se osazují z pozice čistého lezení, případně ze zavěšení v umělé pomůcce (smyčka, vklínělec); atd. Díky těmto pravidlům a charakteru lezení, který sám reguluje množství horolezců na stabilní úroveň, je možné tento navzájem tolerantní vztah mezi ochranou přírody a horolezeckými aktivitami (kdy se horolezci necítí ochranou přírody „zvenčí“ významně omezování) dlouhodobě udržovat. VF do tohoto dosavadního způsobu využití území vnáší nový rušivý element, který degraduje hodnoty horolezci doposud uznávané.

Dle § 28 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen ZOPK), je využívání národních přírodních rezervací možné jen v případě, že se jím uchová či zlepší dosavadní stav přírodního prostředí, dle § 29 písm. k) ZOPK je zakázáno měnit dochované přírodní prostředí v rozporu s bližšími podmínkami ochrany NPR. To je v souladu s provozováním horolezectví ve stávající podobě, ale nikoli s umístěním VF, která přírodní prostředí bezesporu změní a bude mít na něj dlouhodobé negativní dopady.

Souhlas s provozem horolezectví se dále nevztahuje na organizované a komerčně orientované akce. Přítomnost VF však právě takové akce bude přitahovat, jak je zřejmé z aktivit provozovaných na VF Vodní brána (viz např. www.alphaguides.cz). V praxi takovým aktivitám nelze zabránit.

Z uvedených skutečností vyplývá, že umístění VF je zcela v rozporu s historickou tradicí horolezectví v Jizerských horách, které v současné intenzitě není ve významném střetu se zájmy ochrany přírody, a devalvuje smysl souhlasu s jeho provozováním.

Hodnocení vlivů záměru na životní prostředí se zabývá pouze současně přítomnými prvky chráněnými podle ZOPK, avšak nehodnotí celkový význam NPR. Celá oblast, do které je plánovaná VF zasazena, představuje poslední rozsáhlou, ucelenou klidnou část Jizerských hor, jež dosud zůstala ušetřena většího cestovního ruchu. Naopak vrcholová „plošina“ Jizerských hor je turismem celoročně extrémně zatěžována. Z tohoto důvodu je NPR vysoce cenným územím z hlediska nabídky souvislého areálu málo ovlivněného lidskou činností, vhodného k rozvoji přirozených ekologických procesů, včetně relativně přirozeného vývoje vztahů uvnitř zoocenózy s potenciálem relativně přirozeného složení a struktury. V době, kdy se do přírody ČR vrací velké šelmy, jako vlk a rys, jejichž rozšíření do Jizerských hor lze v dohledné budoucnosti předpokládat, představuje právě takové území vhodný prostor pro jádrovou oblast jejich areálu. Při tom zmíněné šelmy jsou obvykle plaché a potřebují alespoň v části svého areálu dostatek klidu pro vyvedení mláďat. Význam ochrany přírody v CHKO a NPR netkví pouze v konzervaci dochovaného stavu přírody, a v praxi především jejích zvláště chráněných prvků vyjmenovaných ZOPK, ale také v uchování prostoru pro přirozený vývoj přírody, včetně zachování potenciálu pro budoucí zlepšení stavu. Tím návrat přirozených predátorů, jako regulátorů početnosti často přemnožených populací kořisti, beze

sporu je. Nasměrováním velkého počtu osob do středu NPR, který dosud zůstává stranou většího turistického zájmu, by se tato funkce NPR a potažmo i CHKO v podstatě zrušila.

Ačkoli záměr podléhá zjišťovacímu řízení z díkce § 4 odst. 1 písm. e) zákona, tedy z důvodu nevyločení významného vlivu záměru na evropsky významnou lokalitu Jizerskohorské bučiny a ptačí oblast Jizerské hory, jejichž předměty ochrany a soudržnost nebudou záměrem dle oznámení pravděpodobně ohroženy, nemělo by zjišťovací řízení přehlížet ostatní ekologické a společenské charakteristiky dotčeného území (v souladu s přílohou č. 2 zákona např. znečišťování životního prostředí a rušivé vlivy; dosavadní využívání území a priority jeho trvale udržitelného využívání). Jedná se při tom o národní přírodní rezervaci, tedy území s nejvyšším stupněm ochrany přírody, kde nedotčenost přírodního prostředí by měla být prioritou a veškeré rušivé zásahy by měly být přísně regulovány a přednostně eliminovány.

Oznámení v bodě B.I.9. (str. 8) uvádí, že záměr nevyžaduje navazující řízení podle § 10 odst. 4a. Není zřejmé, jakému zákonu má uvedené ustanovení náležet (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí neobsahuje § 10), v § 3 písm. g) zákona je však navazující řízení definováno jako takové řízení, ve kterém se vydává rozhodnutí podle zvláštních právních předpisů, které povoluje umístění nebo provedení záměru posuzovaného podle tohoto zákona. Dle našeho názoru je v tomto případě takovým řízením povolení výjimky ze zákazů ve zvláště chráněných územích podle § 43 odst. 3 ZOPK, na které se proto budou vztahovat ustanovení §§ 9b až 9d zákona, bude-li záměr posuzován v celém rozsahu podle zákona.

Na závěr je nutné připomenout, že se jedná o částečně nevratný zásah do přírodního prostředí národní přírodní rezervace, tedy území s nejpřísnější ochranou přírody. V případě pozdějšího zjištění, že provoz VF vyvolává vlivy, které jsou neslučitelné se zájmy ochrany přírody, nebude možné stopy po VF beze zbytku odstranit (nevratné zásahy do skalního povrchu), nehledě na likvidaci biotopů vyskytujících se na dotčených skalách. Existence VF zvýší atraktivitu území i pro turisty, kteří ji nebudou absolvovat a to se případným odstraněním VF již nezmění. Kromě toho charakter terénu umožňuje průstup v blízkosti trasy VF i bez zajištění, proto existuje riziko, že by v omezené míře rušivé dopady realizace VF pokračovaly i po jejím odstranění.

Vysoké přírodní hodnoty dotčeného území zůstaly zachovány právě díky jeho nepřístupnosti lidským aktivitám. Zpřístupňování území široké veřejnosti v místech, kde je bez umělých zásahů přítomnost lidí prakticky nulová, nejvýše zanedbatelná, je tedy zcela proti smyslu ochrany této národní přírodní rezervace.

Z výše uvedených důvodů jsme přesvědčeni, že realizace VF na Frýdlantském cimbuří je zásah do přírodního prostředí, který je nepřijatelný z hlediska ochrany přírody národní přírodní rezervace, a který je také v rozporu s dosavadním tradičním využíváním území člověkem, jež umožňuje dlouhodobě udržitelné zlepšování jeho ekologických hodnot.

Zároveň se jedná o nebezpečný precedens, který otevírá nový rozměr zasahování člověka do přirozeného vývoje zvláště chráněných území, kterýžto v České republice dosud není rozšířen, a to v území s nejpřísnější ochranou přírody. Realizace záměru by pravděpodobně podnítila vyhledávání dalších terénů pro stavbu VF, přičemž většina takových terénů se nachází právě ve zvláště chráněných územích (při tom podmínky v České republice, a tedy i dopady takových aktivit, samozřejmě nelze srovnávat s podmínkami v alpských zemích).

Pohlédneme-li na věc čistě selským rozumem, pak se jedná o snahu prosadit aktivitu, kterou je v daném území teoreticky možné provozovat pouze 3 měsíce v roce, a i s tímto omezením bude mít stále negativní dopady na přírodní prostředí. Určitá míra negativních vlivů je neoddiskutovatelná. Rozumnost povolení takového zásahu ve zvláště chráněném území je tedy již z této podstaty pochybná, zvláště přihlédneme-li k faktu, že vrchol Frýdlantského cimbuří je turisticky přístupný a nelezci tedy nejsou o výhled z něj ochuzeni. Tím je významně snížen veřejný zájem na zřízení VF, jako zájem konkurující veřejnému zájmu na ochranu přírody v NPR.

